

Jevišovické

NOVINY

VYDÁVÁ OSVĚTOVÁ BESEDA V JEVIŠOVICÍCH

Ročník 1970 /XIII./, číslo 8

Srpen

NĚKOLIK POSLEDNÍCH NOVINEK Z JEVIŠOVIC

DVACET LET NAŠÍ TOVÁRNY. 15. srpna 1970 tomu bylo 20 let, co zahájila provoz naše nová tzv. horní továrna. Přejeme jí do dalších let hodně úspěchů a o prvních začátcích ze vzpomínek jejích zakladatelů si povíme v některém z příštích čísel JN.

AKCE Z CHMELENEC i úprava vozovky přes Šrank byla dne 13. srpna ukončena. Zbývá provést jen některé pozemní úpravy okolních zelených pásů a záhonů, což však si již jistě provedou občané zde bydlící sami. Máme tak opět další pěkný kus našeho města vzorně upraven.

AKCE Z TĚLOCVIČNA pokračuje přes potíže se sklonatým terénem celkem úspěšně. Jsou již téměř zcela vykopány základy hlavní stavby tělocvičny a dá se očekávat, že v nejbližších dnech přikročí pracovníci našich Služeb k betonáži a vyzdívání nosných pilířů. Také veškeré železo potřebné na střešní konstrukci je zajištěno a bude se co nejdříve navážet. Jen brigádnická pomoc našich občanů se zatím nijak neprojevila. Věříme však, že po skončení žní se toto zlepší a že naši občané nám přijdou pomoci. Velmi naléhavě je o to prosíme.

OPRAVA FASÁDY PRŮČELÍ STARÉHO ZÁMKU se rovněž chýlí k úspěšnému konci. Snahu MNV ocenil také v min. dnech ONV ve Znojně, když nám na tyto úpravy přidělil mimořádně značnou finanční částku. Patří mu za to náš vřelý dík. A tak se spojeným úsilím MNV, Moravského muzea v Brně a ONV podaří uvést náš Starý zámek - hrdý to parátník veliké jevišovické slávy husitské - do náležitého stavu. Již nyní svítí jeho bílá renesanční fasáda skvěle nad prvními nádvořím. Všem, kdo se o to zasloužili, patří upřímný dík! Zvláště kladně nutno hodnotit poctivou a obětavou práci všech pracovníků stavební čety našich Služeb, kterou pod odb. vedením akad. sochaře s. Jana Koláře tvoří zedníci Fr. Katrnoška z Plavče, Jos. Hanza, pomocníci Fr. Křikava, St. Šalanoun, Jar. Šalanoun st., a stavitelé lešení Arn. Prokeš st., Lad. Heindl, Leop. Ďuriš, Fr. Ryšavý a brigádník Milan Šťastný.

LETOŠNÍ FILMOVÝ FESTIVAL v parku Nového zámku nebyl bohužel tak úspěšný jako loňský. Zatím co loni shlédlo předvedené filmy 6.812 návštěvníků a celková tržba činila 47.875 Kčs, letos festival navštívilo jen 3.964 osob a celková tržba byla 26.416 Kčs. Ovlivnilo to jednak právě v době festivalu celkem chladné počasí a ne tak dobré filmy. I přesto však je finanční výsledek i kulturní přínos festivalu aktivní a kladný.

ZÁMECKÉ ALEJE V NOVÉM ZÁMKU OSTŘÍHÁNY. V minulých dnech podařilo se našemu vedoucímu zahradnictví s. Jar. Dvořákovi za pomoci mladých pracovníků zahradnictví bratří Slávy a Vladislava Zikových a mladých brigádníků Karla Trojana a Stanislava Šlosra sestříhat aleje zámeckého parku opět krásně do šňůry, tak, jak jsme je vždy dříve vidávali. Těší nás to jistě všech a všem, kdo se o tuto záslužnou práci přičinili, patří jistě náš upřímný dík. I to je kus dobrého práce pro zvelebení a zkrášlení našeho města.

CO NÁS VŠAK JEŠTĚ STÁLE VELMI MRZÍ je neblahá skutečnost, že někteří naši občané si dosud pletou veř. prostranství, ulice a naše krásné okolí se s m e t i š t ě m! Tak např. někteří obyvatelé na Černínské stále a nepolepšitelně vynášejí veškeré smetí do stráně a dělají nám opravdu "vzornou" reklamu u všech návštěvníků Jevišovic. Přestane konečně jednou tento nepřehledný zlozvyk? I státní lesní správa si již na to stěžuje! Nobe chtějí opravdu být pokutováni !!

Dr. Lad. A u d y

S K R Ý V A Č K Y

1. Porovnej svůj háček s mým!
2. V lidské kostře je velmi mnoho drobných kůstek. / i = í /
3. Kalamajka mik, mik, mik, oženil se dráteník
4. Hoch srovnává svůj kabát s tatínkovým.
5. Hrozná choroba šíří se krajem.
6. Krajíc chleba si vezmi do práce.
7. Komandanti jeli na koních za hudbou.
8. Proč nenosíš svůj ostrý nožik?
9. Nanosíme matce hrnek vody.
10. Rozsviť, Boženko, na schody, jde k nám Jeník.

V každé větě je skryto jméno brouka.

Rozluštění skrývaček z min. čísla :

1. Candát, 2. štika, 3. rejnok, 4. sumec, 5. mi-hule, 6. okoun, 7. pískoř, 8. losos, 9. úhoř,
10. žralok.

Správná rozluštění nám zaslali :

1. Hynek Pavlů Třebíč, 2. Rud. Koutný Slatina,
3. Jan Šalamoun Oskava. Tři luštitelé měli 1 chybičku.

Všem luštitelům přejeme hodně zdaru!
red.

OBEC R O Z K O Š KONCEM 19. STOLETÍ

/ Pokračování /

Rolníci /sedláci/ obývali západní část vesnice. Jejich selská stavení zaujala místo "na vsi", podél silnice Rozkoš - Jevišovice - Biskupice. Bylo tu asi 12 rolníků, vlastnícih 60 - 100 měric pozemků, jeden pár koní, větší počet hovězího a vepřového dobytka, hodně drůbeže a ve většině případů 4 - 8 dětí. Pokud byly děti malé, vypomáhaly rolníkům obyčejně ženy domkářů, kteří neměli hospodářství, zámožnější rolníci měli i čeledína / pacholka / a děvečku.

Jak děti dorůstaly, jedno po druhém se zapojovalo do práce a často i dvanácti až čtrnáctiletý syn jezdil již s konmi, mladší sourozenci pásli krávy, vypomáhali na poli a doma. Práce u sedláka byla velmi namáhavá, těžká, vykonávaná většinou ručně, neboť mechanizačních prostředků, i když velmi jednoduchých, bylo jen poskrovnu. Vlastnili je zase jen ti zámožnější rolníci. Úzké pásy polí po 1 - 4 měricích se rozprostíraly většinou na vyšších místech s kamenitou půdou a neposkytovaly takovou úrodu, jakou by si bývali majitelé za jejich tvrdou práci zasloužili. Proto bylo těch zámožných rolníků v Rozkoši poskrovnu.

Pokrokovější rolníci byli také voleni do funkce starosty obce a to někdy i po několik volebních období. I v obecní radě byl zastoupen větší počet rolníků. Teprve po první světové válce byli za starosty obce voleni také živnostníci.

Největším a nejbohatším držitelem pozemků

v Rozkoši byl velkostatek /panský dvůr /, jehož majitelem byl hrabě Trauttmansdorff z Hostima, kterému patřily také všechny krásné lesy v celém okolí. Rozsáhlé lány polí o výměře několika desítek hektarů zabíraly místa s nejlepší půdou, což se projevovalo i při sklizni úrody. Ke statku patřil rozsáhlý dvůr s několika byty pro zaměstnance / fořta, šafáře, drába / a po jedné místnosti pro čeledíny / voláky /, kterou obývali často i s celou početnou rodinou. Ve velkých stájích bylo umístěno několik párů volů. Každý čeledín měl přidělený jeden pár, o který se staral a se kterým také konal veškeré polní práce. Manželky čeledínů, případně i děti se staraly o ostatní hovězí dobytek, vepřový dobytek a drůbež. Také na velkostatku byla mechanizace jen nepatrná a práce s volskými potahy pomalá. Pracovalo se " od noci do noci " tj. od 6 hod. ráno s jednogodinovou polední přestávkou do západu slunce. Čeledínové již od 4 hod. ráno krmili voly a čistili stáje. Totéž opakovalo se i večer po návratu z pole a také v neděli a ve svátek, kdy se na poli nepracovalo. Jediným mechanizačním prostředkem byla parní lokomobila, která se používala při výmlatu obilí, později také parní orací souprava, sestávající ze dvou parních lokomobil a jednoho 4 - 6 radlicového pluhu, který byl ocelovým lanem přetahován s jednoho konce pole na druhý mohutnými lokomobilami. Tohoto pluhu dalo se však použít pouze v hlubší ornici, v kamenné půdě se radlice brzy otupily, nebo poškodily.

/Pokračování příště/ Fr. Meduna, Brno

O J E V I Š O V S K Ý C H H R N Ě Í Ř Í C H
A K A M N Á Ř Í C H

V Jevišovicích v minulém století i na počátku tohoto století, v jakožto správním, obchodním a živnostenském středisku bývalého jevišovského panství, bylo vedle četných jiných řemesel v plném rozkvětu i několik hrnčířů a kamnářů, kteří svými výrobky byli tehdy známi po celém širokém okolí. Jak se tehdy v tomto jevišovském kamnářství pracovalo a vyrábělo napsala nám ze svých vzpomínek zajímavý článek naše čtenářka paní Štěpánka Stehlíková. Článek uveřejníme v JN v několika pokračováních.

Dejme však slovo paní Stehlíkové :

" V té době, kdy se u nás provozovalo kamnářství, bylo těchto živností v Jevišovicích pět. Na Novém světě můj strýc, matčin bratr Josef Č í r t e k, bydlící v domě č. 134, nynější majitel Ludvík Novotný, Kousek níž v domě č. 135, nyní majitel Ferdinand

Švarc, býval kamnář D r á b a naproti přes křižovatku v domě č. 145, kde nyní bydlí Josef Gregor, býval kamnář Č e c h. Na Podolí byla to pak naše rodina. Bylo to v domě č. 172, kde nyní bydlí učitel Jiří Krotký. Říkalo se tam u Č í r t k ů , podle našeho dědečka Čirtka. Dalším kamnářem na Podolí byl K l o f á č a to v domě č. 174, kde nyní bydlí Matulovi. Kamnář Klofáč převzal tuto živnost po Drábových. Klofáč pracoval nějaký čas jako dělník u nás a pak se k Drábům přiznal.

U nás, pokud se sama pamatuji, pracoval jako hlavní dělník pan Ignác P r o k e š, je muž tehdy patřil v Jevišovicích domek č. 50, v němž dodnes bydlí jedna z jeho dcer paní Albína Prokešová. Ignác Prokeš byl menší, zasaditě postavy a velký šprýmař. Vždy býval v dobré náladě. Míval mohutný knír, který si s oblibou občas nakrucoval. Vidím ho dosud, jak vždy při práci býval bez kabátu, jen ve vestě, s rukávy košile vyhrnutými a v dlouhé zástěře, plně nalepené, zaschlé hlíny, na niž se každým okamžikem nalepovala další čerstvá hlína, jak si o zástěru každou chvíli otíral od hlíny umazané ruce. Byl vždy vliáný, ochotný a velmi rád se smával.

Druhým našim pracovníkem byl mladší tovaryš Eduard Š á r a, který pocházel z Boskovštejna. Ten byl jak se říká "dobrák od kosti". Nikdy mu nebylo nic proti mysli, byl na slovo poslušný, poctivý, velmi zbožný a hodně pověřivý. Chodíval rád na poutě a každému z nich vždy donesl nějaký malý dáreček na památku, "od Panenky Marie" jak říkával. Sama mám od něho dosud skleněného zajička, ze dvou půlek složeného, sloužícího jako pokladnička nebo šperkovnička.

Naši kamnářskou živnost vedl původně dědeček, který pocházel od Nové Říše. Babička byla z Bojanovic. Na tu se zvláště dobře pamatuji. Byla to taková pravá venkovská babička. Kulatoučká, se šátkem na hlavě, přepásána zástěrou, s obličejem miloučkým, pokrytým však již hlubokými vráskami. Vždy usměvavá, dobrá, ale k své osmdesátce pak už trochu bezmocná. Dědečka ranila mrtvice, při krátkém, obvyklém odpočinku po obědě. Po jeho smrti ujala se vedení celé naší kamnářské živnosti moje matka. Stalo se tak hlavně proto, že můj otec František M a r e č e k nebyl vyučen kamnářem, nýbrž byl tehdy modelářem v keramické továrně ve Vranovské Vsi, kam vždy na celý týden do práce docházel. Každou sobotu přicházel na nedělní domů. V keramické továrně ve Vranovské Vsi sám tvořil různé figurky hraček, odléval je do sádrových forem, na hrncířském kruhu vytáčel krásné, křehké vázičky, hrnečky a pod., sám je ozdobně maloval a navrhoval. Jeho matka bývala kuchařkou u hrabat Ugartů a dědeček panským kočín. Oba bydlívali tehdy na kopci v domku

č.9, který nyní patří paní Květoslavě Kravcové. Dědeček a otcova sestra zemřeli v době, kdy v Jevišovicích ráčila cholera. Když pak nato zemřela i otcova matka, odstěhovali se naši na Podolí do domu č. 220, kde nyní se svým manželem bydlím, a to hlavně proto, abychom měli blíž k "tetičkám", jak jsme tehdy říkali, to je k domu č. 172, kde byla naše kamnářská živnost. V tomto domě bydlely totiž tehdy, vedle kamnářské provozovny, dvě svobodné sestry mé matky, z nichž mladší Fany, vypořádala při lehčích kamnářských pracích, zatím co druhá moje tetička Karolina, dlouholetá kuchařka u notáře Vlka ve Znojmě, obstarávala jen domácnost.

Má matka, velmi jemná, dobrá, svěrázná a inteligentní žena, plná obchodního ducha, ujala se, jak jsem již uvedla, po smrti svého otce, vedení naší kamnářské živnosti. Sama všechno vypočítávala, zapisovala a kontrolovala. Kolik všeho je pro výrobu kachlů potřeba, kolik kachliček, kolik růžků, hranečků, hranců, "gziřsů" atd. Na kolikerá kama kolik barvy, šmolky, klejtu a všeho jiného. Co se má zaplatit, co koupit, zkrátka všestranná obchodnice. Se zbožím také sama jezdila v pořádku zboží odvést, přijmout peníze, potvrdit účty a zas novou objednávku uzavřít.

I všichni ostatní, kteří v naší kamnářské živnosti pracovali, byli dobří lidé, dobrých charakterů. Vyrůstala jsem mezi nimi od malička a byla miláčkem všech. Ode všech hýčkaná, milovaná. A tak jsem se i s tou hlínou tak sprátolila a s ní se sžila, že ji ještě dodnes v sobě cítím a ráda si v zamyšlení přisnívám ten veliký "verštat" vonící hlínou. Vidím stále před sebou tu velikánskou tabuli, před okny veliká kola ušlapané hlíny, vedle sebe postavená prkna s pláty a kachličky, ohromná kama v rohu, z nichž zvláště v zimě sálalo hřejivé teplo a dvě velké lavičky kolen nich. V rohu u dveří stojí "mašina" s velikánským kolen, ve které se "mašinovala" hlína, promísená trochu s jemným pískem, první to začátek její úpravy. U tabule vidím všechny mé drahé v plné práci a sama sebe, jak se jim do všeho pletu a mčkan si nějakého panáčka do formy, kterou mi přinesl otec.

Ta hlína nám všem učarovala. Hnětli jsme ji a tvárnili, někdy na ni však také hubovali, abychom ji v zápětí zas svýma rukama hladili a laskali.

/ Pokračování příště / Štěp. Stehlíková.

J E V I Š O V I C K É F I G U R K Y

Jinou jevišovickou postavičkou byl Jakub M o r a v e c, obecně K u b a zvaný. Drob-
ný mužiček, skoro stále stejně oděný; ten
dlouhý, prastarý, skoro ke kotníkům sahající
hábit nosil v zimě v létě. Nebyl nemajetný.
Zlí jazykové však tvrdili, že měl k práci obě
ruce levé; polní robota mu nevoněla. A tak
jste ho velmi často mohli na podzim spatřit
na sklizeném poli za kostelem, pod stodolami
či jinde s hůlčkou pod pažďí pomalu se pro-
cházet, na nezi odpočívat, labužnický pokuřo-
vat a přitom obhlížet stádečko hus, koz a ta-
ké nějaké krávy, které mu domácí lidé svěřili
do opatrování. Odměnou za tuto práci dostával
peníze nebo potraviny a o Štědrém večeru hlá-
sil se pak o ni ještě hlučnými ranami dlouhé-
ho pastýřského biče. Jím dovedl velmi umně prá-
skat na vsi, když svolával k pastvě svěřený mu
dobytek. - Na hlavě míval vojenskou čepici.
Častěji však nosil plstěný kuželovitý klobou-
ček. A taktó si ho namaloval i italský zajatec
z první světové války. Jmenoval se Palombo a
stýkal se v Jevišovicích s paní Marcomeni, kte-
rá uměla italsky. Jí umělec krásný akvarel vě-
noval a pak se tento obrázek dostal do mého
vlastnictví. Nedávno jsem jej daroval do muzea
Osvětové besedy v Jevišovicích. A tak světu
neznámý pasák Jakub Moravec z Jevišovic byl
zvěčněn uměleckým štětcem italského malíře.

E.K.

H A N D R É S Z E Š R Á M K O

Starší či starší moji rodáci budou si pa-
matovat na Handrésa ze Šrámků, který se dosti
často objevil v Jevišovicích. Pocházel z Roz-
koše / Šrámků/, ale zde se málo zdržoval. Pu-
toval, patřil k lidem kočovným. Cbešel obec
dům od domu a všude mu dali kus chleba, který
si dával do pytle. Když ho měl plný, zašel do
některého domu, odložil pytel a šel si obhléd-
nout práci: rozštípal dříví, vyházal z chlě-
va hnůj, nařezal do zásoby řezanky, nanosil
vedy pro dobytek, zametl dvůr, všechno náčiní
dal do pořádku - a pak vandroval zase do jiné
obce. V létě dělal poutníkům "célfótra".
Vodil procesí až do Maria Cell. Předzpěvoval
i v nejparnější vedru, byl neúnavný. Poněvadž
neuměl vyslovit hlásku "r", tak předzpěvoval
"Madyja, ó Madyja" / Maria /. Tak žil dlouhá
léta, až jednoho jara nepřišel, ani po pou-
tích. Říkali, že své vandrování dokončil v
Běhařovicích.

E.K.

Z V O N Í K L H Á N S K Ý

Když jsem chodil do obecné školy, mini-
stroval jsem p. děkanovi T. Zvolškému, ušle-

chtilému knězi, rázu Raisových " Zapadlých
vlastenců". Ještě jako stařec sloužil každo-
denně bohoslužbu. Přicházel z dosti vzdálené
fary, takže když došel do sakristie, unaven
usedl těžce do pohodlné židle a obtížně a
rychle oddychoval. Miloval lidi a lidé ho
měli také rádi.

Moc rád jsem chodil zvonit na věž. Byly
tam tři zvony: velký, poledník a malý. Když
zněly všechny současně, vydávaly nádherný
souzvukový akord. Ten dnešní není už zdaleka
takový! Voškeré zvonění bylo svěřeno muži
jmenem Josef Lhánský. Podivný člověk: stár
asi 20 - 25 let, asi nějaký invalida, vyšší
sehnuté postavy, obtížně klátivě chodil, hlas
zastřený. Měl však rozhodující slovo, komu
dovolí jít zvonit. Abych se dostal na věž,
tak jsem si ho podplácel. Zvláště v neděli
když jsem obstaral závčas všechny věci pro
kuchyni a za to jsem dostal od tatínka něko-
lik cukrů - těmi jsem pak podplatil zvoní-
ka. Ejhle, už jako malý chlapec jsem dělal
úplatkáře!

Zvonit bylo umění! Rozhoupat a zastavit
zvon, aby srdce netlouklo stále jen na jednu
stranu, to ses musil naučit. Zvonilo-li se
"nahore" / u zvonů/, tu mohls lanem zachytit
srdce, aby se nedotklo zvonu a tys zmírňoval
jen houpání až do úplného zastavení zvonu.
Zvonilo-li se "dole" /asi 8 m níže/, bylo
třeba při zastavování chytit se lana a vyhoup-
nout se asi 2 m do výše. A toto byl největší
požitek z celého zvonění! Ovšem zde "dole"
uvést zvon do úplného klidu bylo vrcholem
umění. Dodnes, slyším-li znít věžní zvon,
vzpomenu si na hluboký zvukový tón "velkého"
zvonu doma před 70 léty - i na kvilivý zvuk
umíračku

E.K.

P r o g r a m k i n a v z á ř í

2. Nejkrásnější věk čs., jen več.
6. Revisor čs., odp. i več.
9. Jízda vysočinou USA, več. přípl. 2 Kčs, bar.
13. Charlie Bubbles angl., bar., več.
Kluk od omře sov., dět., odp.
16. Volha, Volha sov., več.
20. Klapzubova jedenátka čs., odp. dět.
Šest černých dívek čs., več. přípl. 1 Kčs
23. Brancalonova armáda it., bar. več. + 1 Kčs
27. Blázen z laboratoře franc. bar. več. + 1 Kčs
30. Galantní slavnosti rum. bar. več. 1 odp.

JN vycházejí 1 x měsíčně, řídí je red. rada
vedená dr. L. Audym. Povolená ONV Znojmo.

Redakční sdělení:

Příloha " Z historie Jevišovic" bude uve-
řejněna v důsledku dovolené opět v příštím
čísle JN. Ostatní došlé příspěvky postupně
v dalších číslech. red.

Asi tři hodiny po příchodu těch vozů táhnou k něstu jízdní ozbrojenci. Jedou tiše, ale veselé. Muži, kteří svého hejtmana ctí a důvěřují mu, ve vojáckém vzrušení tuší už blízký boj. Však vyvádějí-li své houfy z jevišovského kraje jejich Hynek Kunštát, jistě si přičichnou k vítězným pútkám. Práce ani tuhých sečí chybět nebude. Stesk věcerejšího loučení s rodinami vyprchal. V družném houfu jsou klidní a odvězní. Vylotěli jako tažní ptáci z hnízd, jako nepokojná družba z ohrady, jako mladí psi z řetězů. Zapomněli na vlastní těžké starosti, na věčné stesky žen v bídných chalupách, na obtížné nářky sousedovy. Zapěli by si voselo, kdyby hejtmann dovolil. Ten jindy rád si zanotuje píseň do kroku se svými zbrojníři, ale dnes nedovolí. Vede je k jihu, k něstu Znojnu, po cestách věru ztracených a nejedlehlých. - Jsou to zdatní chlapečci bitci, osvědčení z válek a dalekých jízd. Vedl je už do nejedné bitvy a věru úspěšně.

Sám pohazuje v pravici palcáten, pozorně pohlíží daleko kupředu. Snad někoho na obzoru vyhlíží? - Ano. - Jevišovickým přijel vstříc posel Aleše z Bítova na zpěněném koni. Pan Aleš se svými rotami jízdých jede od Štítar ke Znoju. Žádá o další rozkazy. Hynek Suchý čert odbavil posla s pozdravy bitovskému bratru: Bítovští nechť si popílí k Olbrankotolu. Odtud udeří společně na Rakušana ve Znojmě. Hunaté a vztýčené obočí Hynka z Kunštátu se zvedlo ještě výše. Brouká si vesele do vousů.

Ozbrojil všechnu čelěď svých dvorů i lid vesnic.

"Kdo bude osávat pole a sklízet žn?" ptali se věrní oráči.

"Ženy sarý a pomáhat jim budou starci a děti", odpovídá hradní hejtmann. "Nyní vlast potřebuje všech mužských hlav i rukou".

Merktrbí Prokop volá svého oddaného a věrného přítele z hlubin zdí bratislavské kobky. Pokořené město Znojmo chce setřást jeho cizího vládce a volá královského hejtmana k dílu. Hynek z Kunštátu vězně mračkralho i své město slyší.

Jde jim na pomoc. -

Nejen panna, ale také paní Anežka se divila, jeho chování. Pan Vok přece často psal Katruši jako snoubenec, všichni očekávali, že se tentokrát vysloví. Sama hradní paní za jeho návštěvy onládla, svěže zdětiněla, jako obyčejně zralé paní, když se v domě očekává tak něžná událost, jako jsou zasnuby. Chvileni zas zvažněla starosti, když na místě choré matky se ujímala péče o vybavení mladé neteře. Sama se přirouvala u svého chotě, u švegra Jindřicha i strýce Petra, aby neti a vnuče zajistili dobrý podíl na vsi Únanově a Stošíkovicích jako věno. Pan Hynek v takových záležitostech dával volnou vůli samé choti spřádat záměry, máje plnou hlavu jiných starostí. Ale on sám, bratr Jindřich i strýc Petr věno Katruši na Únanově a Stošíkovicích přislíbili. Paní se starala o všechno tajně, s jemným ohledem na city mladých milenců. Mladé štěstí je křehké a plaché a nesmíne je rušit vtíravnými otázkami. Zřejmě předpokládala, soudíc podle vlastních zkušeností, že láska mladých lidí už daleko pokročila.

Pan Vok seděl se ženami na přástkách dlouho do noci. Klopil oči, rděl se, neboť byl zas postižen podivnou křečí srdce i tlaken v hrudi a jicnu. Vnitřním napjetím mu ztuhl jazyk. Byl rozpaký zkrúšen, sklíčen vlastní mlonocí.

- Nevýjádřil se. -

Rozloučil se rozpačité a rdle, vysílen marným zápasem s vlastní plachostí. Noby se mu chvěly jako chorému. Když odcházal z komnaty, měl před očima tmu.

Panně poklesly ruce s kužele. Vlnění lněných vláken ustalo, kolovrat ztichl. Rty se zvedly rdle k úsilnému úsměvu. Ale oči se náhle zamžily a po tvářích z nich proudily slzy. -

Uprchla do své komnaty.

Také druhý kolovrat ztichl. Paní Anežka hledí za Katruši: Jistě velmi trpí, milé dítě. -

- Když panic z jevišovského hradu odjížděl, pan-na ze ním pohlíží oknem. Její oči znovu tonou v slzách, pláče zarmutkem i zlostí. -

Také pan Vok sám na sebe zuřil:

"Jak je líbezná, milá Katruše. Jak já ji miluji, jak po ní toužím. Ale když chci uchopit její ruku, abych ji zlíbel, klesnu podivnou úzkostí. Na šíji mi byla vržena jakás bára před ženou jako karmenný žernov. Memoru ji odvrhnout. Odvahy k mužnému projevu lásky se mi nedostává. Jakýsi proklatý stud, příhodný snad divkám, ale nedůstojný mužům".

Pa stámenost před ženami, to přece nemá po svém otci. Patrně dědictví po dědu, jenž prý byl v mladém věku podobně plachý a musili ho téměř násilím přivésti k oltáři a do postele báby.

Jeho počínání bylo znejistě zbabělé a hrzké. Kapiše mlouané panně omluvné a spanilé vyznání z Holštejna - knižto mu hlavou. - Ale bylo by hloupé psát, když měl tři dny příležitost se vyjádřit. Bil se pěsti v čelo. V divoké bojové seči se dovedl rozkřiknout tuřím hlasem, že se skály třásly. Ale s mlou divkou o lásce promluvit nedoveď. Pokoušel se omlouat svoje váhání. Byly hony, politická jedmání. Sotva se na chvílku odklidil, aby vyhledal pannu, už jej Ješek Sokol vyslidil. Chyběl mu třetí lístek v trifoliu, neboť lamberský pán neměl na kon brousit svůj hrzký vtíp. A třetí den zase ten Ješek Sokol naléhal na odjezd, aby doma počali sbírat a cvičit vojsko, aby řádně a včas všechno připravili a mohli přirazit nazpět do Jevišovic Hynku z Kunštátu ku pomoci, než přitáhne ten proklatý Zikmund a Rakušan. Nutno prý si popílit!

Ted, když jedou domů, přilévá Ješek Sokol ještě oleje do ohně :

"O pannu Katruši, milý brachu, rád se s tebou jednou nejen posekan nebo po staru zloním oštěp. Myslím, ba třímám jistotu, že ta slíčná panna si mne oblíbila. Ty si ji, pane bratře, nezasloužíš."

Když jeli od Tavikovic k Rouchovanům, pán z lamberke, zarputilý pokušitel, pravi na útěchu smutnému druhu :

"Tobě, pane bratře, daroval život dobré zdraví, silu i důvtíp. Jen odvahou uskutečnit záměry se žen-skými ti odepřel. Preto se cítíš dvojnásob zkorroucen.

Jezdci po dědinách nasypali koním hojnou míru jadrného obroku a sena. Kdož ví, jak zítřa s futráží bude. Připravují sedla i zbroj.

Jak se nad krajinou rozprostřela švédská noc, odjíždějí rychle na shromáždění. Pastýři, sedláci, rybníkáři, rybáři, uhliři, dřevorubci, lovci, pacholci hradní i zbrojní, také oudové potulných řemeslných hutí, všichni vylézají ze svých chalup. Spěchají pěšky nebo konem v plné zbroji na stanoviště, jak určil rozkaz jevišovského vojvody a jak velí zájem vlasti. Všichni znají svůj bojový úkol, rotní, desátníci i prostí zbrojní :

Je třeba vypudit cizího vetřelce ze země.

Roty nepřicházejí na hrad ani do města, ale zůstávají ležet v odlehlých vsích a hlubokých lesích. Jenom rotní ze večerní tmy přijíždějí do zákru, aby přijali od hojtmána nové, poslední rozkazy.

Za temné noci nizela vojska tejpupně z vesnic. Stejně i vozy, přikryty těžkým plachtovím na obloucích, nizely ihned, jak se ve většín počtu shromáždily za hurty dědin. Jak by se ty těžké vozy i ozbrojený lid do země propadaly. Rota nehlučně za rotou, vůz za vozem se ztrácejí v lesích, noční tmě a mlze.

Ve Znojně se dnes koná jarní výroční trh.

Veliký počet nákladných vozů, těžce naložených a dobře krytých rachtůi po cestách k městu. To asi kramnáři a řemeslníci se sjíždějí v tak hojném počtu k slavnému znojenskému trhu.

Před městem u městské míle stojí rozšafní vřtání. Pěkný počet vozů se šine do Znojna po pražské a přínětické cestě. Městská rada dobře poučila své vřtání. Ruce v kapsách dlouhých pláště, uctivě a s úsměvem pozdravují vozataje i kramáře.

"Kdyby nášín vřten projížděli vzdácky taci kramáři, umřeli bychom nudou a hladu", pravi starý vřtání, tvář rozjasněnou širokým smíchem. Pohlížel dlouho a pozorně na vozy. Potom zamrkal šibalsky na mladšího druhu.

Hynka z Kunštátu doprovází po všech cestách Ostřiz a za ním klouše na kobyly písař Sluměčko. Kaniarů mu visí u pasu a dlouhé brky tkví v toulci u pasu nebo za uchem.

Včera po celý den jevišovský parkrabí Václav vysílal ozbrojené posly do kraje. Ti nesli tajné posláni a přísnou výzvu jevišovského hradního pána a znojemského královského hejtmána do všech okolních vsí i městeček, aby všichni mužský lid se neprodleně ozbrojil. Stejnou výzvu poslal včera sám hejtmán všem svým přátelům zemnům, věrným stoupenecům markrabího Prokopa a opovédným nepřítelům louckého opata a krále Zikmunda. Poslové měli důvěrné rozkazy, jak a kde se mají shromažďovati houfy. Nesou pokyny :

" Vyvedte z ohrad koně, vytáhněte vozy ! "

Hynok z Kunštátu sán po vsích dohlíží, jak jeho rozkazy se dochvilně plní. Když se vrátil na hrad, má plné ruce práce. Je ho vidět na nádvoří, jak rozděljuje rotnýn úkoly a zas ještě jednou sán projíždí po některých vsích, pobízí ke spěchu. Volá bitce a sekáče, pění lid i jízdné z Křepic, Výrovic, Únanova, Myslibořic, Rouchovan i ze vzdáleného Rabštejna a Dubňan. Také jeho sousedé zemani z okolních vsí slyšeli jeho výzvu a strojí se vojensky vytáhnout. Pokud možno - všechny přípravy se konají bez hluku, za noční a tajně.

Když rychlý jízdní posel vyřídil rozkaz a zas odevácl, dřevorubec pracující v lese praštil sekýrou. Protáhl údy, vzal sekýru a pilu a těžkým krokem špěchal domů. - Dychtivý mleneč ještě jednou prudce uchopil svou rozkochanou dívku. - Ověčák zahání z trávnaté stráně své drobné beránky a ovečky do ohrady. Ohlíží se ještě jednou po mléně lese nad strání, pohlíží na své ovečky, jak pěkně cupitají prašnou cestou. Naposled je ještě u branky počítá. Rozloučil se s nimi něžně. Dvěře ovčína za ním dnes zavíral velmi pomalu a dlouho. Odchází, ještě dvakrát se ohlédl po ovčím ohradě. - Oráč spěšně vypráhl koníka z klece, sedl nan a jel domů, aby se oděl ve válečný ústroj. Žena slzíc mu podala těžkou zbraň. -

Ale ten nedostatek je dočasná nemoc mládí a jednoho dne zmizí. Proto se normuť ! Ty, milý pane bratře, můžeš ještě slavně vyzrát na toho lišáka falešného - život. Nevěsta čeká na tebe svěží a spanilá jako kopretina, čilý a zdráv jsi jako mladý kohout, tvoji zbrojní té mají rádi a jsou štatní jako duby. Jen ne-smíš žádnou ze svých zbraní nechat dlouho zahálet, sis zrezaví a bude k nepotřebě. A ženu milovanou, pane bratře, musíš chopit pevně do rukou - právě jako svůj meč nebo loutnu. Neboť žena, je ošidná jako meč a lahodná jako loutna. Muž musí unět na ni mistrně hrát. Věřin pevně v tvůj jistý úspěch, mladý příteli."

Po takové řeči, když se loučili, cítil zarmoucený Holštejnovec pokušení svěřit se úplně staršímu druhu se svým žalem a divnou strastí, jak se marně snaží přenoci svou plachost. Ale ostýchal se projevit své niterné myšlenky a úzkosti před drsným posněváčkem. Jeho panický ostych těžko snášel dravčí posměch válečnicka.

Unínil si, že se brzy vrátí na Jevišovice se svétební družinou a požádá o Katrušinu ruku. Odveze si ji slavně na Holštejn za chot v rozkoši a veselí.

Ale zatín zanechal milovanou pannu na Jevišovících v zámrtku. Přitomost mladého muže za krátké návštěvy znovu rozrušila její mysl. Jeho výmluvné pohledy rozproudily mladou krev. Ale ta krev nyní zastýdla ve zklamání a beznaději. Drahé chvíle, někdy celé dny meškala a protestovala o samotě, smutně schoulena ve výklenku své jizby.

Teta s účastí pozorovala, jak dívka, druhdy svěží a plna jarosti, se nyní trápí. Radila se s knězem Mikulášem. Zkušný stařec doporučil účinný lék: Práci.

Bystrá paní porozuměla. Pečovala, aby neť byla po celý den zabavena činností. Zármutek pannin ve dne za práce undlával, ale za večerů přicházel znovu. Ve chvílkách prázdna sedala zase panna sama a vyhlížela do zašeročeného úvalu pod hradním příkopem i na zasněžené pahorky nad ním. Spanilý kvítek jižní Moravy - jevišovská Rebeka - pobledla jak ten bílý sníh na pahorcích.

Ale občas samolibá lítost nad beznadějnou láskou se vystřídala hněvem. Neboť v žilách této panny proudila silná a náruživá krev venkovských zoranů ze Mstěnic. "Je pan Vok pouze nesmělý nebo vérolojný či tupý? Netoužím jen po jeho vnějším obdivu, vzdychání a hanebně jako jeho divoky otec, který bere ženy násilniccky. Ale nechci rovněž, aby se chodil po léta jen se modlit a vzdychat jako kajícník."

V lítosti, znatelně hněvu a nerozvážné beznadějně ztoulánila odejít z Jevišovce, uchýlit se do odlišení od lidí, do jakés poustevnické smůty. Časem toto neurčitá tužba se rozná pronění v pevný, snad ukvapený záměr a čin, který bude prosazovat s mladou divčí zarputilostí a odvahou.

Někdy za večerů, toužíc po útěše, vyhlédává chrou ruku. Zachvíraje se po všem těle, klade rladou hlavu na matčinu hrud. Zde dochází dočasné úlevy, jako mladý kolouch, v lese poplašný honci, když unákl nebezpečí a vrátil se ku prameni v lesním mlázi, kde zase uviděl svou ruku a mohl svou drobnu hlavu položit důvěrně a v bezpečí na matčinský bok.

Žena, která svým matčinským srdcem mnoho vytušila, hladí dečí vlasy i tváře. Toužíc po uklidňující útěše, navštěvuje ruku každý večer. Ale když je sama, zármutek do dívčího srdce se vkrádá znovu.

000000000000

V Z E T Í Z N O J M A

Za dlouhého zimního času jevišovský pán doma hospedaril. Počítal své koně, skot, ovce, slepice a holuby. Ale také meče, pavézy, halapartny, sudlice, luky, šípy, toulce, ostve a vozy. Oné zimy mráz venku trhal po střechách šindole. Hejtmn u teplého krbu osnoval plány na jaro. Čeká, až ostří ziny se otupí a přejdou jarní doště a záplavy podél Jevišovky.

Když do hradních oken zadýchaly jarní větry a cesty osychaly, nevydržel dom. Vyjel. Lidé širého okolí už z dálky poznávali jevišovského pána, ať kráčel pěšky nebo jel na ryzáku, podle psa, který skákal kolem něho. Pes Ostříž jde všude za rytířem jako jeho stín.

Ostříž byl hejtmnu nejmilejší z jevišovského psince. Dovedl mu boj na hrad před třemi roky starý ovcák ze Slatiny. Vychoval a cvičil jej správc psince a sokolník Neknuba. Byl to mohutný a ušlechtilý vlkodav. Pes měl svoje záliby, byl bystrý, učenlivý, ale nejraději slyšel škvíření tuku na rožni a třeptávy hlas lovcích trubek. O svém odchovanci říkal Neknuba otecky hrdě :

"Ten pes je právě tak chytřý jako ty i jeho pán. Dovede všechno kromě Dosetera. Pes a kán - panečku" - rozumoval jeho vychovatel v čelednicku, "mají rozum jako člověk. Jen mluvit, klít a hřešit nedovedou. Psi na příklad, ti mluvit neumějí, ale rozumějí všem jazykům, co jich je na světě. Jen pohled tomu psu do věrných očí, uvidíš tam chytřou psi duši, rozná novější nož je tvoje."